Työsuojelurahasto
Arbetarskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

Artificiell intelligens inom socialvården:

Rekommendationer för ansvarsfull användning

Piia Uusi-Kakkuri, Paula Hakala & Anne Rouhelo

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TURKU AMK

HAMK
Hämeen ammatti-
korkeakoulu

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning 2
1. Inledning 3
2. Rekommendationer 4
3. Utgångspunkter för implementering av AI 5
4. AI som en del av socialvårdens verktygslåda 6
AI inom ledning och utveckling 7
AI i klientarbete 8
5. Risknivåer för AI inom socialvården 9
EU:s AI-förordning (AI Act) och dess betydelse för organisationer 9
Tekoälyn käyttö riskiluokituksen mukaan ..... **Error! Bookmark not defined.**
6. Ansvarsfull användning och riktlinjer 11
Exempel på AI anvisningar för organisationer 12
7. Organisationens arbetssätt och kompetens som utgångspunkt för AI användning 13
Kompetensutveckling 13
Ledning och verksamhetskultur (arbetskultur) 13
Kontinuerlig utveckling och uppföljning 13
8. Lagar och anvisningar 14
Tekoälyn käyttöä ohjaava kansainvälinen ja kansallinen sääntely .. **Error! Bookmark not defined.**
Tekoälyn käyttöä ohjaavat strategiat ja ohjeet ..... **Error! Bookmark not defined.**
9. Rekommendatonens bakgrund och författare 16
10. Källor 17

1. Inledning

Syftet med rekommendationen är att stödja socialvårdens organisationer i en ansvarsfull och ändamålsenlig användning av artificiell intelligens. Rekommendationen beskriver centrala utgångspunkter, nyttor och förutsättningar för att använda AI samt presenterar de risknivåer som definieras i AI-förordningen och andra perspektiv på ansvarsfull användning. Dessutom ger rekommendationen exempel på olika användningsområden och sammanställer centrala lagar och riktlinjer som styr användningen. I rekommendationen avses med artificiell intelligens särskilt generativ AI.

Rekommendationen riktar sig till:

- chefer och ledning
- personer som arbetar med utveckling, digitalisering och sakkunniguppgifter

Rekommendationen lämpar sig för välfärdsområden, organisationer, privata tjänsteproducenter samt andra aktörer inom socialvården.

Definition av artificiell intelligens (AI)
Generativ AI producerar nytt innehåll, såsom text, bilder, videor och kod, genom att utnyttja människoliknande kreativitet och anpassningsförmåga. I praktiken tolkar den användarens instruktioner och skapar innehåll baserat på den kunskap den har lärt sig, vilket gör innehållsproduktionen mer effektiv och tillgänglig. På så sätt möjliggör den smidig innehållsproduktion och idéutveckling för vem som helst samt kan ge insikter som traditionella verktyg inte kan erbjuda. (Cao ym., 2023; He ym., 2025; Tammes-Peters, 2025.)

Rekommendationerna bygger delvis på resultaten från forskningsprojektet AI Tuki! – Artificiell intelligens som stöd i vardagen inom socialvården. Resultaten presenteras i textens blå informationsrutor.

Kort om AI Tuki! - studien

Undersökningen genomfördes med elektroniska enkäter i september 2025 (n=374, svarsfrekvens 20 %) och i februari 2026 (n=116, svarsfrekvens 6 %).
Målgruppen var heldygnsomsorg för äldre (58 % av respondenterna i enkäten 2025), barnskydd (32 %) samt funktionshinderservice (8 %).

Av respondenterna arbetade 50 % inom välfärdsområden och 50 % inom den privata eller tredje sektorn. Av respondenterna arbetade 79 % i klient-, vård- och/eller uppfostringsuppgifter samt 21 % i ledningsuppgifter. Åldersfördelningen var jämn, liksom arbetserfarenheten.

Hösten 2025 uppgav 28 % av respondenterna att de använde generativ AI i sitt arbete och på fritiden; i februari 2026 var motsvarande siffra 48 %.

Hösten 2025 hade endast knappt 10 % deltagit i AI-utbildning eller på annat sätt utvecklat sin AI-kompetens.

(Uusi-Kakkuri, Rouhelo & Hakala, 2026)

2. Rekommendationer

AI kan stödja socialvårdens arbete och göra arbetet smidigare

Artificiell intelligens kan underlätta informationshantering, problemlösning, idéutveckling, dokumentation och administrativa uppgifter samt stödja kunskapsbaserat ledarskap och utveckling av tjänster.

Vid användning av AI är det viktigt att identifiera möjliga risker

Samma AI-verktyg kan klassas som antingen låg- eller högriskanvändning. Risknivån avgörs utifrån två centrala faktorer: 1) vilken roll AI har i beslutsfattandet och 2) vilken typ av data den behandlar.

Användningen kan betraktas som låg risk om AI:n inte fattar självständiga beslut och inte profilerar kunder på ett sätt som påverkar tjänster, förmåner eller rättigheter. Dessutom krävs att AI:n inte behandlar personuppgifter, känsliga uppgifter eller annan information som möjliggör identifiering av en individ.

Användningen av AI förutsätter ett etiskt, människocentrerat och transparent arbetssätt

AI-system kan påverka klienters rättigheter, vilket gör att transparens, riskhantering och mänskligt ansvar i beslutsfattandet blir särskilt viktiga vid användningen.

AI kan fungera som stöd i klientarbetet, och om AI används i klientarbetet ska klienten informeras om detta. Klienten ska också ha möjlighet att delta i processer och beslutsfattande som rör hen.

Organisationerna har en central roll i ansvarfullt införande av AI

Tydliga riktlinjer, kompetensutveckling, stöd från ledningen och kontinuerlig utvärdering av användningen av AI är förutsättningar för en säker användning av AI.

Användningen av AI styrs av stark reglering

Användningen av artificiell intelligens inom socialvården förutsätter att både EU:s och den nationella lagstiftningen noggrant beaktas. Centrala aspekter är särskilt dataskydd, hantering av data och risker samt tryggandet av mänskliga rättigheter och grundläggande fri- och rättigheter.

3. Utgångspunkter för implementering av AI

Införandet av artificiell intelligens förutsätter att organisationen identifierar de centrala faktorerna som är kopplade till användningen och skapar en tydlig bild av varför och till vad artificiell intelligens används. Samtidigt är det viktigt att fastställa hur artificiell intelligens tas i bruk på ett ansvarsfullt sätt och som en del av organisationens verksamhet.

Varför borde AI användas?

Artificiell intelligens ersätter inte expertis. Den stöder den som ett verktyg bland andra.

Läs mer:

→ Artificiell intelligens som en del av socialvårdens verktygslåda
→ Rekommendationer

Vilka förutsättningar krävs för att ta i bruk AI?

En god implementering börjar inte med tekniken, utan med en gemensam förståelse, förtroende, riktlinjer och experimentering.

Läs mer:

→ Organisationens arbetssätt och kompetens som utgångspunkt för användning av artificiell intelligens
→ Risknivåer för artificiell intelligens inom socialvården
→ Lagar och anvisningar

Hur använder man AI ansvarsfullt?

Artificiell intelligens tänker inte och bär inget ansvar. Därför är yrkespersonens kompetens och organisationens tydliga riktlinjer centrala faktorer för att säkerställa en ansvarsfull användning.

Läs mer:

→ Ansvarsfull användning och handlingsanvisningar
→ Exempel på AI-riktlinjer för organisationer

Vad används AI till?

Generativ artificiell intelligens kan användas på många sätt, och till och med den egna kreativiteten sätter inga gränser för hur den kan utnyttjas.

Läs mer:

→ AI i ledning och utveckling
→ AI i klientarbete

(European Commission, 2024; DigiFinland, 2024a; 2024b; OECD, 2019; Kärkkäinen ym., 2024; Tammes-Peters, 2025)

4. AI som en del av socialvårdens verktygslåda

Artificiell intelligens utvecklas snabbt och erbjuder nya möjligheter för arbetet inom socialbranschen. Som en del av branschens digitala utveckling kan AI stödja yrkesverksamma på många olika sätt. Generativ artificiell intelligens är ett verktyg bland många, och dess värde skapas genom ändamålsenlig och kompetent användning.

Användningsområdena utvidgas kontinuerligt, vilket understryker behovet av att förstå AI:s möjligheter, begränsningar och risker i socialvårdens verksamhetsmiljö. Även om det finns stark etisk kompetens inom området kräver användningen av AI särskild uppmärksamhet på ansvar och laglighet.

Enligt forskning kan digitalisering förbättra arbetsflöden och välbefinnande i arbetet, särskilt när den stöder yrkespersoners och chefers expertis. AI kan minska det administrativa arbetet, effektivisera informationshantering och utveckla klientprocesser. Detta kan frigöra tid för kärnuppgifter och öka arbetets meningsfullhet. Motivationen stärks särskilt när det finns möjligheter att utveckla det egna arbetet – enbart strategiska mål räcker inte för att uppmuntra till användning av AI.

(Kärkkäinen ym., 2024; DigiFinland, 2024a; 2024b; Työterveyslaitos 2025; Pulkkinen & Koskelo, 2026; Sote-sanastot, 2026)

Resultat från AI – Tuki! studien

Baserat på resultaten har man inom socialvården redan identifierat flera konkreta användningsområden för AI som stöder rutinuppgifter, även om användningen ännu inte är storskalig. År 2025 använde de socialvårdsprofessionella som besvarade enkäten AI främst för informationssökning och dokumentation. AI upplevdes särskilt underlätta sammanfattning av information samt upprättande av mötesanteckningar, planer, anvisningar och sammanställningar. Dessutom ansågs AI förbättra textens tydlighet, struktur och professionella kvalitet.

I klientarbetet användes AI bland annat för att producera aktivitetsmaterial samt för att söka information relaterad till läkemedelsbehandling. Användning av AI i översättningsarbete ansågs också vara nyttig. I administrativa uppgifter användes AI till exempel i arbetsskiftsplanering, rekrytering, kompetensutveckling och kommunikation.

Digital kompetens är den viktigaste förklarande faktorn för AI-beredskap. Självskattad digital kompetens förutsade konsekvent AI-beredskap. Varje förbättring i grundläggande färdigheter återspeglades i bättre AI-beredskap. Detta understryker att även små satsningar på att utveckla digitala färdigheter ger mätbara fördelar i AI-beredskap. Högre utbildning stödde i sin tur etiskt tänkande och förmågan att uppfatta AI:s möjligheter, men förutsade inte praktiska AI-färdigheter.

I enkäten 2026 granskades AI:s upplevda effekter på arbetsvälbefinnande. Av dem som besvarade frågan (n=55) bedömde ungefär hälften (n=25) effekterna som positiva, medan endast få upplevde dem som negativa. Som positiva effekter betonades smidigare arbetsprocesser, tidsbesparingar och snabbare utförande av arbetsuppgifter. Dessutom ansågs AI underlätta planeringen av arbetet, fungera som en sparringpartner i idéarbetet samt stödja det egna tänkandet. I takt med att användningen av AI ökar finns det behov av att närmare undersöka dess samband med arbetsvälbefinnande och produktivitet.

AI inom ledning och utveckling

Uppgiftsområde	Exempel på användningssätt
Stöd för administrativt arbete	– utkast till rapporter, promemorior och myndighetstexter – beredning av mötesmaterial samt vidarebearbetning av minnesanteckningar till besluts- och uppgiftslistor – analys av dokument och framtagning av sammanfattningar – strukturering av verksamhetsplaner och anvisningar – idéutveckling och stöd vid arbetsskiftsplanering
Personalledning	– stöd i förberedelsen av rekrytering (t.ex. formulering av platsannonser) – förberedelse av introduktion och utvecklingssamtal – idéutveckling och strukturering av utbildningsinnehåll – förberedelse av förändringskommunikation och krävande samtal
Intern och extern kommunikation	– formulering av kommunikationstexter, även i klarspråk eller anpassade för olika målgrupper – utarbetande av personalmeddelanden och anvisningar – produktion av information och rapporter för samarbetspartner – planering av olika kommunikationsmaterial
Kunskapsbaserad ledning och analys	– analys av tjänsteanvändning – prognostisering av servicebehov – planering av resursfördelning
Planering och utveckling	– idéutveckling av utvecklingsprojekt – planering av verksamhetsmodeller och anvisningar – stöd i strategiarbete

(Uusi-Kakkuri, Rouhelo & Hakala, 2026; DigiFinland, 2024a; 2024b; Kärkkäinen ym., 2024; OECD, 2019; Reamer, 2023; Tammes-Peters, 2025)

Användningsområden för AI enligt deltagarna i AI Tuki!-studien

- "Arbetsskiftsplanering och beräkning av övertid"
- ”… jag gjorde inför förra sommaren en sammanställning med hjälp av AI över hur många anställda som kan ha semester samtidigt”
- "I informationsbrev för att göra innehållet lite vänligare och mer levande. Även vid utformning av platsannonser i Kuntarekry är AI till nytta."
- "Till exempel om jag letar efter meningsfullt innehåll eller ett program för en friskvårdsdag eller för klienterna."

AI i klientarbete

Uppgiftsområde	Exempel på användningssätt
Dokumentation	– utkast till dokumentation utifrån diktering eller anteckningar – sammanfattning av långa (kund)dokument
Planering och förverkligande av klientarbete	– granskning av lagstiftningsrelaterade frågor – idéutveckling kring alternativa lösningar i kundsituationer – användning av AI tillsammans med kunden – planering och genomförande av stimulerande verksamhet
Kommunikation med klienter	– produktion av texter i klarspråk – bearbetning av anvisningar och information till en form som är begriplig för kunden – översättningsarbete till olika språk – simultantolkning
Planering av servicestigar	– strukturering av servicealternativ till stöd för medarbetaren – analys av serviceprocesser
Arbetsplanering och tidshantering	– prioritering av arbetsuppgifter under arbetsdagen – planering av klientarbete – autonom arbetsskiftsplanering

(Uusi-Kakkuri, Rouhelo & Hakala, 2026; Council of Europe, 2024; DigiFinland, 2024a; 2024b; Reamer, 2023; Turja & Ahonen, 2025; Työterveyslaitos, 2025; Tammes-Peters, 2025)

Användningssätt för AI som beskrivits av deltagarna i AI Tuki!-studien

- "Översättningar från finska till svenska när textens innehåll är sådant att det är tillåtet att ge det till AI"
- "Att utarbeta en egenkontrollplan har varit betydligt enklare med hjälp av AI."
- "Vid kommunikation med klienter när det är svårt att formulera sig eller svara."
- "Journalföring och utformning av dokumentation – AI är särskilt nyttig för mig i dessa uppgifter, eftersom den hjälper till att skriva tydligare, mer strukturerat och mer professionellt."
- "När man snabbt behöver hitta en paragraf i barnskyddslagen och hur lagen tillämpas i praktiken, eller om det gäller hälso- och sjukvårdskompetens, till exempel hur en viss åkomma bör behandlas och hur vissa läkemedel verkar"
- "Skapande av aktivitetsmaterial: till exempel bilder, målarbilder och musik."
- " I upprättande av matlistan med fokus på inspiration och med hänsyn till kostbegränsningar."

5. Risknivåer för AI inom socialvården

EU:s AI-förordning (AI Act) och dess betydelse för organisationer

När artificiell intelligens används i arbetet är det viktigt att kunna identifiera situationer där användningen kräver särskild noggrannhet och eftertanke. EU:s AI-förordning klassificerar risknivåer för AI utifrån vilka konsekvenser användningen kan ha för människors grundläggande rättigheter, säkerhet och ställning.

En yrkesverksam inom socialvården behöver inte känna till förordningen paragraf för paragraf, men det är viktigt att förstå två centrala saker:

1. Risknivån påverkas av om AI ersätter en mänsklig bedömning eller om den fungerar som ett stöd i beslutsfattandet.

2. Risknivån påverkas också av vilken typ av information systemet behandlar. Om AI hanterar personuppgifter, känsliga uppgifter eller skapar profiler av klienter, ökar risknivån oavsett vilken roll AI har i beslutsfattandet.

För säkerheten i högrisk-AI-system ansvarar i första hand deras utvecklare och leverantörer. Den yrkesverksammas ansvar inom socialvården är däremot kopplat till hur AI används som en del av arbetet och beslutsfattandet.

Begränsad risk
AI stöder, den yrkesverksamma bestämmer

AI fungerar som ett arbetsverktyg för den yrkesverksamma och påverkar inte direkt klientens rättigheter eller tillgång till tjänster. Systemet matas inte med personuppgifter eller känsliga uppgifter, och ansvaret för beslutsfattandet ligger kvar hos den yrkesverksamma.

Ur klientens perspektiv förblir påverkan indirekt: AI stödjer den yrkesverksamma, men behandlar inte klientens uppgifter och avgör inte vilka tjänster klienten får.

Exempel:
- Utkast till kundbrev eller rapport med hjälp av AI
- Sammanfattning av en forskningsartikel inför ett möte
- Översättning eller kontroll av språk för en text
- Framtagning av ideèr för en tjänst

Hög risk
När AI påverkar, betonas klientens rättigheter.

Användning av AI klassas som hög risk när den direkt påverkar klienten eller när personuppgifter eller känsliga uppgifter matas in i systemet.

Ur klientens perspektiv kan detta påverka den rättvisa behandlingen och öka risken för fel, snedvridningar och bristande transparens.

Exempel:
- AI föreslår hur brådskande servicebehovet är
- Systemet poängsätter risknivån i en barnskyddsanmälan

(European Commission, 2024; Future of Life Institute, 2024; Kärkkäinen ym., 2024; Reamer, 2023; Turja & Ahonen, 2025; Tammes-Peters, 2025.)

Användning av AI enligt riskklassificering

✅ BEGRÄNSAD RISK	⚠ HÖG RISK
Risker och att ta i beaktande	
- AI kan producera felaktig eller påhittad information (hallucination): kontrollera alltid resultaten - Beakta upphovsrättsfrågor - Överdriven tillit till AI kan med tiden försämra det professionella omdömet - Informationssäkerhet: öppna tjänster kan spara inmatad information	- Algoritmisk snedvridning kan behandla klienter orättvist, till exempel utifrån ålder, bakgrund eller bostadsområde - Bristande transparens försvagar klientens rättssäkerhet: klienten vet inte hur beslutet fattades - Risken för dataskyddsbrott ökar när personuppgifter behandlas automatiskt
Krav för yrkesverksamma	
- Följ den egna organisationens överenskomna riktlinjer för användning av verktyg - Mata inte in personuppgifter eller känsliga uppgifter i öppna tjänster - Kontrollera och utvärdera alltid den information AI gett dig innan användning - Ansvaret för resultaten ligger alltid kvar hos dig som yrkesverksam - Dela god praxis, problem och lärdomar inom teamet	- Använd endast verktyg som är godkända och utvärderade av den egna organisationen - Använd AI i enlighet med organisationens riktlinjer (till exempel beslutsprocesser, dokumentation och kommunikation till klienten om AI:s roll) - Informera klienten om att AI används i bedömningar som gäller hen - Meddela din chef om du upptäcker fel, snedvridningar eller oväntat beteende i systemet
Ledningens roll	
Ledningen uppmuntrar och möjliggör - Uppmuntra att testa AI i arbetsuppgifter Med låg risk - Säkerställ dig om att godkända AI-verktyg och riktlinjer är tillgängliga för personalen - Erbjud utbildning och möjligheter till kollegialt lärande - Samla in feedback från användningen och uppmuntra till att dela erfarenheter inom organisationen	**Ledningen ansvarar och övervakar** - Definiera tydligt vilka AI-verktyg som är tillåtna, deras användningssyften och de begränsningar som gäller för användningen - Säkerställ att en lämplig riskbedömning görs före införandet av systemet - Se till att personalen har tillräcklig utbildning och AI-kompetens, särskilt vid användning av högrisksystem

6. Ansvarsfull användning och riktlinjer

Organisationens förutsättningar för ansvarsfull användning av AI

Nedanstående granskningsfrågor stöder ledningen i utvärderingen av organisationens beredskap och verksamhet vid en ansvarsfull användning av AI. Ansvarsfull användning av AI förutsätter förmågan att skilja mellan användningssituationer med låg respektive hög risk samt att tillämpa ändamålsenliga styr- och kontrollrutiner i dessa.

- 🟢 = gäller all användning
- 🟠 = varierande risk
- 🔴 = betonas vid användning med hög risk

Synvinkel	Granskningsfrågor
Risker, etisk och rättslig grund	🟢 **Anvisningar:** Har organisationen tagit fram anvisningar för användning av AI? Är anvisningarna tillgängliga? 🟢 **Klienten i fokus:** Har organisationen tydliga rutiner och bedömningspraxis som säkerställer att AI-system skyddar klienternas rättigheter och människovärde? 🟢 **Beslutanderätt och ansvar:** Har organisationen i sina riktlinjer tydligt fastställt att den slutliga beslutanderätten och ansvaret för AI-genererat innehåll alltid ligger hos den yrkesverksamma? 🟢 **Dataskydd och informationssäkerhet**: Har organisationens ledning fastställt informationssäkra AI-verktyg och tagit fram tydliga anvisningar om vilken typ av information som får matas in i olika system? 🔴 **Bias och datakvalitet:** Hur bedömer och övervakar organisationens ledning användningen av AI i situationer där klientdata används eller där information produceras som underlag för beslutsfattande? 🔴 **Transparens och förklarbarhet:** Har organisationen tydliga kommunikationsanvisningar som gör det möjligt att öppet informera klienterna om användningen av AI och dess konsekvenser för deras situation?
Stöd för ansvarsfull användning	🟢 **Att följa riktlinjer:** Hur säkerställer organisationens ledning att AI används i enlighet med gemensamma anvisningar och riktlinjer? 🟢 **Ledarskap:** Hur stöder organisationens ledning och chefer en ansvarsfull användning av AI i det dagliga arbetet? 🟠 **Ändamålsenlig användning:** Hur bedömer organisationens ledning i vilka uppgifter AI skapar mervärde i arbetet och i vilka situationer dess användning inte är motiverad?
Utvärdering och uppföljning	🟢 **Kompetens:** Hur säkerställer organisationens ledning att personalen har tillräcklig kompetens att använda AI och förmåga att bedöma riskerna som är förknippade med användningen? 🟠 **Framsyn och uppföljning:** Hur systematiskt bedömer, förutser och följer organisationens ledning upp AI:s effekter på arbetet och klienterna?

(Council of Europe, 2024; European Commission, 2024; OECD, 2019, Reamer, 2023; Tietosuojavaltuutetun toimisto, ei pvm; Díaz-Rodríguez, 2023; European Commission, 2019; Tammes-Peters, 2025; Valtiovarainministeriö, n.d.; Kärkkäinen ym., 2024; DigiFinland, 2024a, 2024b, 2024c; Turja & Ahonen, 2025)

Exempel på AI anvisningar för organisationer

Principerna för ansvarsfull användning kan konkretiseras i organisationens verksamhetsanvisningar till exempel enligt följande:

1. **Säkerställ dataskydd och informationssäkerhet**
   Behandla känsliga uppgifter, såsom personuppgifter, med särskild omsorg. Mata aldrig in klienters eller andra personers personuppgifter eller annan konfidentiell information i öppna AI-tjänster.

2. **Följ anvisningar och användningsändamål**
   Agera i enlighet med organisationens anvisningar och använd AI endast för definierade ändamål. *(Lägg vid behov till en länk till anvisningarna.)*

3. **Använd endast godkända verktyg**
   Använd endast AI-verktyg som har godkänts av organisationen och bedömts vara informationssäkra. *(Komplettera här med de tillåtna applikationerna i organisationen.)*

4. **Bedöm och säkerställ AI-genererat innehåll**
   Generativ AI producerar nytt innehåll (t.ex. text, bilder och videor) baserat på det material den har lärt sig från. Bedöm och kontrollera alltid innehållets korrekthet och lämplighet innan det används.

   Var uppmärksam på möjliga fel, bias och så kallade hallucinationer (fabricerat eller felaktigt innehåll).

   Det är viktigt att öppet diskutera alla iakttagelser och problem inom arbetsgemenskapen. I användningsfall med hög risk finns en lagstadgad skyldighet att rapportera iakttagelser. *(Komplettera här med organisationens riskfyllda användningsfall och rapporteringspraxis.)*

5. **Använd AI aktivt och dela dina erfarenheter**
   Testa generativ AI på ett ändamålsenligt sätt i olika arbetsuppgifter och dela dina iakttagelser och goda arbetssätt inom arbetsgemenskapen. *(Du kan lägga till exempel på användningsområden.)*

6. **Delta i utvecklingen och lyft fram dina iakttagelser**
   Användningen av AI utvecklas kontinuerligt i organisationen. Dela dina idéer, erfarenheter och eventuella farhågor via överenskomna kanaler. *(Komplettera här till exempel med utbildningar, stödpersoner och feedbackkanaler.)*

7. Organisationens arbetssätt och kompetens som utgångspunkt för AI användning

Ansvarsfull användning av artificiell intelligens bygger på tydliga riktlinjer inom organisationen, tillräcklig kompetens – inklusive AI-kunnighet – samt säkra och godkända verktyg. Organisationen ska säkerställa att de system som används uppfyller kraven på dataskydd och informationssäkerhet enligt GDPR och EU:s AI-förordning. Dessutom bör det tydligt definieras för vilka ändamål AI får användas och vilken typ av information som får matas in i systemen. Medarbetarna behöver också få tillräckligt med tid, utbildning och stöd för att implementeringen och användningen av AI ska vara smidig, säker och ändamålsenlig.

Kompetensutveckling

Målet med kompetensutvecklingen är att stärka personalens AI-kunnighet. Med AI-kunnighet avses individens förmåga att förstå hur artificiell intelligens fungerar, att använda och tillämpa AI på ett ändamålsenligt sätt, att kritiskt granska AI-applikationer och det innehåll de genererar samt att använda AI på ett etiskt och ansvarsfullt sätt. AI-kunnighet innebär exempelvis att kunna identifiera möjliga felaktigheter och snedvridningar i AI-genererade resultat. AI lär sig genom att analysera det material den tränats på och identifiera mönster och regelbundenheter i detta. Om AI:n har tränats i en miljö där till exempel den sociala sektorns förutsättningar skiljer sig från de finländska, är det inte säkert att de svar som genereras är direkt tillämpbara i en finländsk kontext.

På grund av den snabba tekniska utvecklingen behöver organisationens ledning säkerställa en kontinuerlig utveckling av AI-kompetensen. Detta stärker förtroendet för tekniken, stöder en säker och ansvarsfull användning samt minskar riskerna för fel och missbruk. Organisationens uppgift är att möjliggöra lärande genom att erbjuda tillräckligt med stöd, tid och praktiska möjligheter för kompetensutveckling. AI-kompetensen kan stärkas genom exempelvis utbildningar, kollegialt lärande, workshoppar och praktiska tester och experiment.

Ledning och verksamhetskultur (arbetskultur)

Ledningen och cheferna skapar förutsättningarna för en ansvarsfull användning av artificiell intelligens. Detta förutsätter tydliga riktlinjer, ett uppmuntrande klimat och att cheferna tar en aktiv roll som drivkrafter för förändring.

Ett positivt och föredömligt ledarskap stärker förtroendet för AI och sänker tröskeln för att använda tekniken i arbetet. Genom sitt eget agerande kan chefer minska osäkerhet och främja en öppen dialog, erfarenhetsutbyte och spridning av goda arbetssätt. Det är också viktigt att stödja en kultur där det är tillåtet att prova sig fram. Medarbetare bör uppmuntras att lära sig genom praktiska experiment och försök, samtidigt som det finns utrymme att lyfta fram och diskutera farhågor och utmaningar kopplade till användningen av AI.

Kontinuerlig utveckling och uppföljning

Användningen av artificiell intelligens bör utvärderas och utvecklas systematiskt. Syftet är att identifiera vilka effekter AI har på arbetet, tjänsterna och kundernas ställning. Detta omfattar att förutse risker, följa upp konsekvenserna av användningen samt samla in respons från olika intressentgrupper.

Riktlinjer, arbetssätt och kompetens ska kontinuerligt uppdateras utifrån erfarenheter och insikter som samlas in över tid. På så sätt kan organisationen säkerställa att användningen av AI förblir säker, ändamålsenlig och anpassad till aktuella behov och krav.

(Opetushallitus, 2025, European Commission, 2024; DigiFinland, 2024b; Tammes-Peters, 2025; OECD, 2019; Kärkkäinen ym., 2024; Tietosuojavaltuutetun toimisto, nd; Uusi-Kakkuri, Rouhelo & Hakala, 2026; Turja & Ahonen, 2025)

8. Lagar och anvisningar

Internationell och nationell reglering som styr användningen av AI

Område	Lag/ förordning
EU:s allmänna reglering av artificiell intelligens	-EU:s förordning för artificiell intelligens (2024/1689)
Förvaltning och offentligt beslutfattande	-Förvaltningslag (434/2003), -Lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), -Lag om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019), -Lag om tjänsteinnehavare i kommuner och välfärdsområden (304/2003)
Dataskydd och användning av data	-EU:s allmänna förordning om dataskydd (GDPR) -EU:s förordning om dataförvaltning (2022/868) -Dataförordning (2023/2854) -Dataskyddslag (1050/2018) -Lag om behandling av kunduppgifter inom social – och hälsovården(703/2023) -Lag om sekundär användning av personuppgifter inom social – och hälsovården (552/2019)
Social – och hälsovårdstjänster	-Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), -Lag om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015), -Lag om patientens ställning och rättigheter (785/1992) -Lag om medicintekniska produkter (2017/745) -Lag om medicintekniska produkter (719/2021)
Likabehandling och rättigheter	-EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (2000/C 364/01), -Diskrimineringslag (1325/2014), -Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986)

Strategier och riktlinjer som styr användningen av AI

Område	Övergripande riktlinjer
Utveckling av social – och hälsovården	-Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan strategia 2023–2035 (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023) [Endast på finska], -Allmän guide för utveckling avdigitala social-och hälsovårdstjänster (Fors, 2026)
Anvisningar för användning av AI	-Anvisningar för utnyttjande av generativ artificiell intelligens (AI) som stöd och hjälpmedel i arbetet inom den offentliga förvaltningen (Finansministeriet, 2025); -Guide för ansvarsfullt användande av artificiell intelligens (Myndigheten för digitalisering – och befolkningsdata), -Internationellt etiskt ramverk för utveckling och användning av AI (Unesco, 2021).
Informationssäkerhet och informationshantering	-Informationshantering inom social – och hälsovården (Institutet för hälsa och välfärd, 2026)

9. Rekommendatonens bakgrund och författare

Rekommendationen har utarbetats under våren 2026 inom forskningsprojektet AI Tuki! – Artificiell intelligens som stöd i socialvårdens vardag, som har finansierats av Arbetarskyddsfonden (Uusi-Kakkuri, Rouhelo & Hakala, 2026).

I studien granskades användningen av artificiell intelligens inom socialvården samt de faktorer som är kopplade till dess användning. Materialet samlades in under åren 2025–2026, då det ännu inte hade hunnit byggas upp någon långvarig erfarenhet av användningen av artificiell intelligens inom socialsektorn. Av denna anledning ansågs det nödvändigt att identifiera centrala användningsområden och möjligheter samt att utarbeta rekommendationer för ett ansvarsfullt nyttjande av artificiell intelligens.

Utvecklingsarbetet fortsätter inom projektet **AI TEKO! – Artificiell intelligens inom socialvårdens arbetsplatser**, som finansieras genom **Europeiska socialfonden plus (ESF+)**.

Forskningsprojektet genomfördes av Piia Uusi-Kakkuri (ekonomie doktor, överlärare, projektchef) vid Vasa yrkeshögskola, Paula Hakala (doktor i hälsovetenskaper, forskande överlärare, forskare i projektet) vid Hämeen ammattikorkeakoulu, Anne Rouhelo (doktor i samhällsvetenskaper, överlärare, forskare i projektet) vid Turun ammattikorkeakoulu samt Milla Hyvärinen (pol.mag., projektarbetare) vid Vasa yrkeshögskola.

I det gemensamma utvecklingsarbetet kring rekommendationerna deltog även Inga Hallama, HYH-högskolestuderande vid Turun ammattikorkeakoulu, samt en grupp studerande inom högre YH-examen i specialiserad socialhandledning, under ledning av lektor Kristiina Engblom-Pelkkala.

Rekommendationen har sakkunnigt kommenterats av forskardoktor Samuel Salovaara, lektor Raija Koskinen, AI-projektchef Jarmo Pulkkinen, utvecklingschef Ville Santalahti, överlärare Riku Niemistö och utbildningschef Merja Salminen. Ett varmt tack till alla som har deltagit.

Dokumentet har översatts av Anna Håkans, Yrkeshögskolan Novia.

Hänvisningsanvisning:

Uusi-Kakkuri, P., Hakala, P. & Rouhelo, A. (2026). Artificiell intelligens inom socialvården: Rekommendationer för ansvarsfull användning. Työsuojelurahasto.

10. Källor

Cao, Y., Li, S., Liu, Y., Yan, Z., Dai, Y., Yu, P. S., & Sun, L. (2023). A Comprehensive Survey of AI-generated Content (aigc): A History of Generative AI from Gan to Chatgpt. *Computer Science.* https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.04226

Council of Europe. (2024). Framework Convention on Artificial Intelligence, Human Rights, Democracy and the Rule of Law. https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/ai-convention

Díaz-Rodríguez, N. (2023). Connecting the Dots In Trustworthy Artificial Intelligence: from AI Principles, Ethics, and Key Requirements to Responsible AI Systems and Regulation. *Information Fusion*, 96, 101804. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1566253523002129

DigiFinland. (2024a). Sosiaali- ja terveydenhuollon tekoälyn käyttötapaukset ja lainsäädäntö. Noudettu 15.3.2026 osoitteesta https://digifinland.fi/wp-content/uploads/2024/12/digifinland_sosiaali-ja-terveydenhuollon-tekoalyn-kayttotapaukset-ja-lainsaadanto_04122024.pdf

DigiFinland. (2024b). Tekoäly hyvinvointialueilla: Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttötapaukset ja kansallinen edistäminen. Noudettu 20.3.2026 osoitteesta https://digifinland.fi/wp-content/uploads/2024/03/digifinland_tekoaly_loppuraportti_210324.pdf

DigiFinland. (2024c). Tekoälyn oikeudelliset reunaehdot sosiaali- ja terveydenhuollossa. Noudettu 15.3.2026 osoitteesta https://digifinland.fi/wp-content/uploads/2024/12/liite-2.-tekoalyn-oikeudelliset-reunaehdot-sosiaali-ja-terveydenhuollossa.pdf

Digi- ja väestötietovirasto. (ei pvm). Tekoälyn vastuullinen hyödyntäminen, Hyvät käytännöt kehittäjille. Noudettu 8.5.2026 osoitteesta: https://kehittajille.suomi.fi/oppaat/vastuullinen-tekoaly

European Commission. (2019). Ethics guidelines for trustworthy artificial intelligence. Noudettu 3.3.2026 osoitteesta https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai

European Commission. (2024). AI Act. Noudettu 3.3.2026 osoitteesta https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai

Fors. S. (toim.) (2026). Yleisopas digitaalisten sotepalvelujen kehittämiseen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Noudettu 10.5.2026 osoitteesta https://yhteistyotilat.fi/wiki08/spaces/JULYDSK/overview

Future of Life Institute. (2024, February 27). *High-level summary of the AI Act*. EU Artificial Intelligence Act. Noudettu 10.5.2026 osoitteesta https://artificialintelligenceact.eu/high-level-summary/

He, R., Cao, J., & Tan, T. (2025). Generative Artificial Intelligence: A Historical Perspective. *National Science Review*, *12*(5), https://doi.org/10.1093/nsr/nwaf050

Kärkkäinen, E., Virtanen, L., Kainiemi, E., Heponiemi, T. & Vehko, T. (2024). Digitalisaatio ja sen strateginen johtaminen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä: Tilannekuva reilu vuosi hyvinvointialueiden toiminnan aloittamisen jälkeen (Työpaperi 45/2024). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-343-0

OECD. (2019). Principles on Artificial Intelligence. https://oecd.ai/en/ai-principles

Pulkkinen, J. & Koskelo, R. (2026). Työntekijöiden tukeminen ja motivointi tekoälyn hyödyntämisessä kuntienteknisellä toimialalla. Tutkimuksen loppuraportti. Noudettu 25.4.2026 osoitteesta: https://www.webfellows.fi/wp-content/uploads/2026/02/tutkimusraportti_kunnat_ai_webfellows2026.pdf

Opetushallitus. (2025). *Tausta-aineisto: Tekoälylukutaito*. Noudettu 1.6.2026 osoitteesta https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/tekoalysuositukset/tausta-aineisto-tekoalylukutaito

Reamer, F. G. (2023). Artificial intelligence in social work: Emerging ethical issues. *Journal of Social Work Values and Ethics*, 20(2). https://jswve.org/volume-20/issue-2/item-05/

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2023). Digitaalisuus sosiaali- ja terveydenhuollon kivijalaksi: Sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaation ja tiedonhallinnan strategia 2023–2035. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9889-6

Sote-sanastot - Sanastot. (2026). Noudettu 1.6.2026 osoitteesta: https://sotesanastot.thl.fi/vocabularies

Tammes-Peters, H. (2025). Ohjeistus generatiivisen tekoälyn hyödyntämisestä työn tukena ja apuvälineenä julkisessa hallinnossa (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2025:9). Valtiovarainministeriö.

https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-846-0Tietosuojavaltuutetun toimisto. (nd). Tietosuoja tekoälyjärjestelmien kehittämisessä ja käytössä. Noudettu 14.3.2026 osoitteesta: https://tietosuoja.fi/tekoalyjarjestelmat-ja-tietosuoja

THL, terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (2026). Tiedonhallinta sote-alalla. Noudettu 28.5.2026 osoitteesta: https://thl.fi/data-ja-tilastot/tiedonhallinta-sote-alalla#tiedonhallinta-sote-alalla

Turja, L. & Ahonen, H. (2025). Perceptions of AI Competence in Social and Healthcare Services: Readiness, Reliance and Realism. *FinJeHeW – Finnish Journal of eHealth and eWelfare*, 17(1). https://journal.fi/finjehew/article/view/155017

Työterveyslaitos. (2025). Vaikuttavaa hoivaa – tulevaisuuden kirjaaminen hoivatyössä. Noudettu 14.3.2026 osoitteesta: https://oma.tsr.fi/api/projects/b3e7ed6b-8c95-49e5-9241-86193e3cb671/attachment/0ef78d38-886a-4f58-957b-5387336d4968

Unesco. (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Noudettu 24.5.2026 osoitteesta: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137

Uusi-Kakkuri, P., Rouhelo, A., Hyvärinen, M. & Hakala, P. (2026). AI Tuki! - Tekoäly sosiaalihuollon arjen tukena: Generatiivisen tekoälyn käyttö, valmiudet ja mahdollisuudet työelämän kehittämisessä. Vaasan ammattikorkeakoulu. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5784-87-9

Valtiovarainministeriö. (n.d.) Tekoälyn eettinen ohjeistus. Noudettu 14.3.2026 osoitteesta: https://vm.fi/tekoalyn-eettinen-ohjeistus